

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilep-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (129)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
steče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 128.

Chicago, Ill., 22. februarja (February), 1910.

Leto (Vol.) V.

Sodrug Ivan Šolar.

Dne 8. feb. t. l. se je ponesrečil
v Seattle, Wash. sodr. Ivan Šolar.
Na delu ga je podsula zemeljska
plast. Mrtvega so ga izkopali še
le dne 9. febr. in 10. febr. pa po-
kopali.

Tako se glasi kratko poročilo
o tragični smrti marljivega in ne-
utrudnega delavnega sodruga za os-
voboditev delavskega razreda iz
kapitalistične sužnosti ki ga je
prejelo uredništvo "Proletarca".

Sodr. Ivan Šolar se je rodil v
Zgornji Breznici v Radoljskem
okraju na Gorenjskem. Leta 1884
je prišel kot 14 letni deček s svo-
jimi starši v Ameriko, ki so se
naselili v St. Stephen, Minn. na
kmetiji, kterege imenujejo Ame-
ričani "Kraintown". Pet let ka-
sneje je umrl oče in danes zapu-
šča mater in dve sestri.

Ivan Šolar je dovršil tri razre-
de ljudske šole v stari domovini.
Bil je sila ukazljen. V nekem li-
stu mi poroča, da je bil "Amer.
Slov". prvi slovenski častnik, ka-
terege je dobil v roke in s kate-
rim ni bil zadovoljen, ker ni našel
v njem, po čimur je koprnela nje-
gova duša. Nekoč je dobil v roke
"Glas Naroda", katerega je pri-
šel izdajati v New Yorku g. Fr.

Sakser. Naročil se je na list in pi-
sal uredništvu naj mu pošlje na
ogled liste iz stare domovine. In
poslali so mu: "Celjsko Domovi-
no", tetko "Edinost", "Sloven-
ski Narod", "Delavec" in "Svo-
boda" in "Slov. List". Med vse-
mi listi so mu ugajali "Slov. Na-
rod", "Delavec" in "Svoboda".
V dotičnem listu se hvaležno spo-
minja g. Frak Sakserja, ker je iz
"Glas Naroda" in stavodomov-
skimi listi v njem obudil veselje
do slovenskega čitva, ki ga je zo-
pet privedlo do samostojnega raz-
mišljanja in sodbe. Na stavodomov-
inske soc. liste je bil naročen od
leta 1901, ki so toliko vplivali
nanj, da je postal socialist. O-
pusil jih je, ker je odpotoval s
trebuhom za kruhom in mrzlo in
leeno Alasko. Pa tudi v Alaski
ni miroval duh Šolarja. Pošiljal
je dopise v "Gl. Sv.", ki imajo
stalno vrednost za znanost, ki bi
dičili vsakega profesorja. Pisal
jih je pa delavec s štirirazredno
ljudsko šolsko izobrazbo, katero
si je še le razširil s čitvom po tru-
dopolnem in napornem delu in
pri smrdljivi petrolejki ob več-
rih ali pa pri solnčni žvitlobi ob
nedeljah ali dnovih, ob katerih ga
kapitalisti niso potrebovali, da bi
tlačil za nje. Ko je prišel iz-
hajati "Proletarec" še kot mese-
čnik, ki pa Ivan Šolar vso svojo
duševno silo posvetil "Proletar-
cu" v katerega je dopisoval, do-
kler ga ni dohitela smrt na tlaki
za kapitaliste.

Vsakemu sodrugu so baje znani
krasni in puščeni dopisi in član-
ki, katere je zaznamoval s svojim
imenom ali pa kot Ivan z Vrha. Iz
teh dopisov in člankov je uvideti,
da je Ivan Šolar imel velik dar
za opazovanje. Opisaval je narav-
ne prikazni z lezene Alaske, ka-
tere je sam opazoval, tako podrob-
no, gladko in slikovito, da je čit-
atelj nehote mislil, da gleda vse
v duhu pred seboj, kar čita. Pa
tudi človeško dušo in vzroke zla
in gorja v današnji človeški druž-
bi je poznal tako temeljito, kot
malokateri, ki se rad pobaha s
svojo šolsko izobrazbo.

Kako plemenito in samostojno
je mislil Ivan Šolar, dokazuje dej-
stvo, da je nekemu sodrugu, ki
ga je obiskal v Seattle, Wash. dal
prečitat liste, katere so mu pisali
ljudje, ki se nazivljejo socialiste,
da bi razdrli slovensko socialisti-
čno organizacijo v Ameriki ka-
ko: "Čitaj! Te liste izročim ka-
sneje tamenik slov. soc. organiza-
cije v Ameriki, da jih hrani v ar-
hivu, da bodo kasneje rodovi ve-
deli s kakšnimi težkočami so se
borili ljudje, ki so učili resnico in
socializem. Od povsod dobivajo
pod noge polena, mečejo jih jim
celo iz lastnih vrst."

V nekem listu kasneje pa piše
doslovno: "Sodim po sebi. Ako je
človek prepričan socialist, ne mo-
re mirovati, delati mora z drugi-
mi vred, vedno in povsod, pa na-
gari če bi slučajno bila tudi kak-
šna napetost. Napetost ne more
služiti za izgovor. Socialistični
principi vseh socialistov so jedna-
ki. Od kapitalistov nam ni treba
pričakovati socializma".

Vteh stvkih se zreali globoko
prepričanje Ivana Šolarja: Kdar
je socialist, ostane socialist, pa
naj pa pride, kar hoče. Sužnji ne
morejo pričakovati svobode in re-
šitve od gospodarjev. Kdor pa
vrže puško v koruzo in zapusti
socialistične vrste, pa ni bil nik-
dar socialist, ampak le človek, ki
je izgoj samoljubja koketiral s
socializmom.

Ivan Šolar je bil aktiven član
socialistične stranke. Okrajna soc.
organizacija v Seattle, Wash. ga
je postavila pri zadnjih volitvah
za kandidata mestnega sodnika.
V volilni borbi je dobil lepo šte-
vilo glasov, a vseeno propadel,
ker moderni sužnji — delavci
vsled duševne teme ki vlada v
njih glavah, raje volijo svoje
klavee — kapitaliste in njim pro-
dane duše.

Ivan Šolar je gladko govoril in
pisal angleščino. Ta resnica pa
zopet dokazuje, kako je ljubil
svoj narod, svoj jezik da se je s
trirazredno ljudskošolsko izobraz-
bo povspel do take dobre sloven-
ščine kakeršno pogrešamo pri
marsikteremu takozvanemu izo-
braženemu rodoljubu, ki pomosno
trka na svojo šolsko izobrazbo.
Slovenec, ki bahato nosijo svo-
jo narodnost na jeziku, kedar so
v gostilni in na shodu podporni-
ka društva katerega člani so, ki
ne znajo povedati stavka v an-
gleščini in so ponosni, da njih o-
troci nočejo govoriti z njimi slo-
venski, naj bo njim Ivan Šolar za
zgod.

Delavec, ki ne zaveda svojega
razreda, ki se ne zaveda, da je
suženj kapitalistov, ne more ljubi-
ti naroda svojega če se ne zani-
ma za kulturna dela svojega na-
roda in logično ne pozna misle-
cev, umetnikov, pisateljev in pe-
snikov lastnega naroda. Takemu
delavcu ali izobraženemu, ki svojo
izobraženost postavlja šopirno na
trg, kot brhko dekle samo sebe po
načelu: kdo dá več, je narodnost
le pena, nekaj, za kar se navdu-
šuje, dokler od tega pričakuje ko-
risti. Tak delavec ali izobraženec
je pripravljen trikrat zatajiti svo-
jo narodnost, kot je svojedobno
zatajil Peter svojega učitelja Kri-
sta, ako mu zatajenje obeta dobi-
ček ker je že izgoj dobička ali
samoljubja zatajil svoj razred.

Tukaj nam je Ivan Šolar zopet
za zgled. Še pred tremi meseci se
je v pismu spominjal Slovenca, ki
mu je poslal stavodomovinske li-
ste, da jih čita in se uči. In Ivan
Šolar je čital in učil se. Črpal je
iz spisov člankov, črt, novel, ro-
manov, ktere so pisali Slovenci.
Izobrazil se je sam; prišel je s
proučevanjem slovenskih mislecev
pisateljev, pesnikov in častnikov
je do samostojnega pomnevan-
ja glede narodnosti, človeške dru-
žbe vobče. Tako se je Ivan Šolar
razvil. Ljubil je svoj narod in bil
je socialist.

Ivan Šolar je mrtev. Umrl je
tragično, kot so pred njim umrli
tisoči in tisoči delavcev za tuje
koristi in kot bodo še umirali lju-
dje na zemlji, dokler bomo ime-
li sužnje in gospodarje. In to nas
sili, da mislimo.

Kapitalizem ne izbira, kedar
pogoltnje svoje žrtve. Pobere nam
najboljše sinove naroda, pa tudi
najbolj zanikerne. Ali ljudje so
vsi, pa tudi sinovi naroda. Ali ob
smrti vsakega, ki je eden naj-
boljših sinov naroda, ki drami in
budi svoje tovariše po narodu in
razredu, mora tragična smrt —
smrt na žrtveniku kapitalizma —
pretresti vse tiste, ki trdijo, da so
buditelji naroda, ki želijo svoje-

mu narodu vse dobro in delajo
za narod.

Tak umor izvršen po ameriških
kapitalistih zamore voditi le mi-
sel: kapitalistični zistem mora in
mora pasti.

Morda tragična smrt sodr. Iva-
na Šolarja podere marsiktera u-
metno grajena nasprotstva med
nami, morda nas na vse zadnje
zbliža tako daleč, da stremimo vsi
le za enim ciljem — za vproste-
njenjem kapitalistične družbe.
Kdor je poznal Ivana Šolarja, ga
mora znati tudi ceniti, pa tudi
zgubo za Slovence v Ameriki in
proučevati njegov nauk.

Tragična smrt sodruga Ivana
Šolarja kliče socialiste vseh na-
rodov na masčevanje. Seveda, ne
na masčevanje s puško ali samo-
kresom v roki, ampak na masče-
vanje z uma svitlim mečem.

S podvojeno silo je treba iti na
delo. Vzbuđiti je treba duhove,
revolucionirati človeške možgane,
da bodo ljudje volili socialistično.
Vsak socialističen glas bo bujše
zadel korumpirano človeško dru-
žbo, kot strel iz brzostrelnega to-
pa ali puške repetirke.

Sodrug! Ne plakajmo in ne tu-
gujmo! Na delo, dokler živimo —
tako osvetimo smrt našega delav-
nega sodruga!

Saj iz njegove gomile še danes
doni: Naprej! Naprej! Naj robst-
va moč razbije duha meč!

J. Z.

Splošen pregled.

— Revščina dokazuje, da ima-
mo v človeški družbi sužnje in
gospodarje.

— Delavci zahtevajo kruha in
človeško življenje. Upravičeni ste
obe zahtevi.

— Kaj je "Proletarec"?
"Proletarec" je zavarovalna
polica proti plačevanju nepotrebnih
naklad in neumnosti.

— Delavci! Ako ljubite svoje
otroke, se bodete pridružili soci-
alistom in pomagali zrušiti zistem
ki spreminja vaše otroke že v ne-
žni mladosti v navadne mezdne
sužnje.

— Zakaj so socialisti upraviče-
ni razširjati svoje nauke?

Ker imamo kapitaliste, ki de-
rejo in skubijo ljudstvo.

— Bogatina ne obsodijo radi
zvršenega zločina v nobeni kapi-
talistični državi, ako je s svojim
hudodelstvom zadel siromaka.

Milostne kazni se mu je bati le
takrat, kedar je grešil proti kak-
šnemu drugemu bogatinu.

— Kapitalistični listi tarnajo
o poželjivosti delavcev.

Dobro! Izvrsno!

Delavci so res poželjivi — —
zahtevajo kruha, kterege so jim
ukradli njih gospodarji.

— "International Harvester
družba" (družba za izdelovanje
poljedelskih strojev in trust) je
zvišala glavnicu za \$20,000,000.

Kdo je temu kriv?

Kmetje plačujejo davek tej
družbi!

Zakaj?

Ker se ne zavedajo toliko, da
bi naročili poslancem, da morajo
v kongresu zahtevati odločno po-
državljanje industrije za izdelo-
vanje poljedelskih strojev v splo-
šno dobro.

— Nekteri nezavedneži trdijo,
da je razlika med republikanci in
demokrati.

Seveda je!

Ene stranka zahteva, da imajo
le velekapitalisti pravico oropati
ljudstvo, druga pa trdi, da so do
tega popa upravičeni le mali kapi-
talisti.

— Kapitalistični listi so poro-
čali te dni, da je v Meksiki ban-

krotirala mesarska tvrdka z ob-
veznostjo \$35,000,000. Kasneje pa
poročajo isti listi, da se je osno-
vala nova ameriška družba, ki je
kupila v Meksiki 1, 500,000 akrov
zemljišča.

Kaj to pomeni?

Prva družba je imela preveč
majhnih delničarjev, raditega so
jo velekapitalisti reorganizirali in
požrli male pritlikave delničarje.
Z drugimi besedami: Bankroti-
rali so, da so se otresli ljudi, ki
niso milijonarji.

— Zakaj imamo zakone in po-
stave?

Zakaj???

Zato, da ščitijo privatna lastni-
no. Mar ste že kedaj čitali ali sli-
šali, da je sodišče v dobi sužnja-
sti obsodilo kterege sužnja v
ječo???

Ne! Tega niste čitali, ne čuli.

Zakaj?

Telesni suženj je bil v dobi su-
žnosti privatna last, torej vred-
nost!

Ali danes je drugače! Mezdni
suženj — delavec je le blago na
trgu, kterege lahko kupi vsakdo
(seveda le njegovo delavno moč)
in ga izrablja, dokler ni izčrpana
njegova produktivna sila.

Raditega danes vidimo, da po-
šilja sudišča delavce v ječo radi
takih zločinov, za ktere niso bili
telesni sužnji sodnijsko kaznovani

Iz tega zaključujemo, da kazen-
ski zakon ni bil tako oster za te-
lesne sužnje kot je za današnje
"svobodne" delavce.

Danes imamo ječe le za delav-
ce, kmete in male obrtnike. Bo-
gatinov ne zapirajo!

Valjje temu pa nekateri trdijo,
da je današnja uredba na svetu
dobra in izvrstna, ker je to volja
božja.

Slab bog... ker ljubi le bo-
gatine, sovraži, črti in muči pa le
siromake.

Poslati ga bo treba kmalu v po-
koj, da ne završi še večjega zla
na zemlji.

— Astorji, potomeci znanega mi-
lijonarja so vtaknili v svojo mal-
ho in milijon ameriških dolarjev
kot najemščino — stanarino za en
teden.

Poleg Astorjev imamo še dru-
ge, ki so vtaknili v svoj žep še
več ali manj.

Vsi zajedalec pa črpajo iz pro-
duktivnega dela. Oni ne sejejo in
ne žanjejo, pa le uživajo.

— Gubernator Handley v Mi-
ssouri pravi, da bi vsaka družina
morala imeti kravo, kar bi znižalo
stroške za življenjske potrebš-
čine.

Fina ideja! Mar ne?

Vsak človek bi se naučil se
molzti kravo, če tudi ni sin kme-
čih starišev. To vendar ni umet-
nost.

Ali umetnost je krmiti kravo in
preskrbeti ji hlev. Mar naj dela-
vec, ki stamuje v tretjem nastrop-
ju, nastavi kravo pod streho?

Besede gubernatorja Handleya
so lepe in krasne, pa neizvedljive.

— Canada pošilja meso na An-
gleško, dasi meji ob ameriško re-
publiko in je angleška oddaljena
od Canade 3000 milj.

Zakaj?

Angleška nima colnine za meso,
ameriška republika ima visoko
colnino.

Te služu mesarskim kraljem, da
diktrirajo poljubne cene za meso
in mesne izdelke. Ali sedaj raz-
umete, zakaj plačujete visoke čene
za meso?

— Sodnijska razsodba proti u-
niji klobučarskih pomočnikov je
tako ojuočila kapitaliste, da je
neka vlivariška družba v Mi-
ssouri vložila tožbo proti lokalni
uniji za \$10,000 odškodnine, ker
je unija ob času štrajka postavila
straže.

Kapitalisti nastopajo odprto in
ostro.

Kako pa delavci...?

— Zopet smo doživeli v obljub-
ljeni deželi slavnostno obhajanje
pasjega rojstnega dnova. Balti-
more je tisto mesto, katero je ta-
ko srečno, da so v njegovem o-
sredju zopet počastili kužka. La-
stnik psa se piše Artur Wallen-
horst, ki je psu priredil banket in
ga obdaroval z biserno ovratnico
v rednosti \$15,000. Vsegasiti pa-
sji častilci so na banketu obdrža-
vali tudi govorance in se zabavali
imenitno.

Vzlic takim dogodkom pa trdi-
jo nekaterniki, da hujskači šču-
vajo ljudstvo. No, kjer se pse časti
po božje, ljudje, pridni ljudje pa
gladujejo in prezebajo, tam ni
treba hujskačev. Za ljudsko neza-
dovoljnost skrbijo že pasji obože-
valci.

— Na Španskem je nemilo dir-
nulo klerikalec, da je kralj pozval
Jose Canalyasy Mendes strastne-
ga protiklerikaleca in radikaleca,
da osnuje nov kabinet.

* Klerikalec so sila pobiti in se
jeze, ker bo novo ministerstvo
protiklerikalno.

Na programu ima revizijo kon-
kordata z leta 1851 in znižanje
cerkvenih redov.

— Kapitalistični listi poročajo,
da so lastniki St. Paul jame v
Cherry, Ill. ponudili \$800 za vsa-
kega ponesrečenega samskega
premogarja. Za oženjene premo-
garje pa baje ponuja \$1200. Dru-
žba trdi, da ne more plačati več,
ker drugače bi bila bankrot.
Sploh pa daje to odškodnino iz-
goj človekoljubja, ker družba ni
završila nobenega prestopka zo-
per varnost za človeško življenje.
Tako govori družba po svojih za-
stopnikih.

Naše skromno mnenje pa je, da
bi družba ne ponudila niti centa
odškodnine, ako bi ne bila gre-
šla zooper varnost za človeško ži-
vljenje.

— Znani vseučelišni ekspred-
sednik Eliot, ki je svojedobno ja-
vil, da je vsak škol junak, je zdaj
predlagal zakon, ki določa,
da ima delavski komisar pravico
zapreti in poslati v ječo vsakega
delavca, ki bi štrajkal.

Seveda ta bedasti zakonski pre-
dlog ne bo sprejet.

Ali temu "kunštnemu" profe-
sorju je priporočati, da bi skoval
zakon proti gladi in žeji. S takim
zakonom bi kapitalistični hlapci
ustregel svojim gospodarjem,
zaeno pa tudi koristil delavcem,
ko bi "panal" lakoto in žejo.

— Premogarji zahtevajo zvi-
šanje plače za deset odstotkov;
lastniki premogokopov pa hočejo
znižati plačo za deset odstotkov.
Obe stranki ste torej za 20 os-
totkov navzkriž.

Ako bi prišlo do boja — štraj-
ka, še danes ne moremo izreči.
Ali nekaj moramo kritizirati. Pre-
mogarska zveza je dala preveč
časa lastnikom premogokopov za
priprave v slučaju štrajka. Ako
pride do štrajka, se bo proglasil
še le v mesecu aprilu ali pa maju.
Kapitalisti imajo dosti časa za u-
trdbo svojih postojank. Na indu-
strielnem bojnem polju velja ista
bojna taktika za pravilo kot na
bojišču: nasprotnika se more
zgrabit nepripravljenega, iznena-
diti ga je treba, ako se hoče izvo-
jevati zmago.

— Sabbath, demokrat in držav-
nozborski poslanec v kongresu za
državo Illinois je v kongresu vlo-
žil zakonsko predlogo, ki določa
za vse delavce, vpslene pri obra-
tu za trgovino med državami za-
varovanje v slučaju nezgode. Sa-
bath je ta zakon posnel po av-
strijskem in nemškem zavaroval-
nem zakonu za slučaj nezgode.

Zakon določa:

V slučaju smrti 70 odstotkov
od dnevnega zaslužka za družino.

Za slučaj nesposobnosti za delo
dobi ponesrečenec za prvo polovi-
co v letu le 50 odstotkov od dnev-

nega zaslužka, zanaprej pa dve
tretjini dnevnega zaslužka.

Nadalje je natančno določena
odškodnina za vsak poškodovan
ud.

Zakonska predloga se deli v tri
dele:

1.) Določa prispevke za deloda-
jalce.

2.) Določa prispevke za vsluž-
benec.

3.) Določa visočino podpore za
slučaj smrti in pohabljenosti.

Seveda, ta zakon ni kar zahte-
vajo organizirani delavci. Ali
boljši je kot nič. Ta zakonska
predloga tudi dokazuje, da so po-
slanci kapitalističnih strank pri-
morani dandanes se baviti s soci-
alnimi prenosovami tudi v ameri-
ški republiki, ker delavci glasno
tirjajo svojih pravic. Do danes ni
ameriška plutokratska republika
storila nič v varstvo delavcev.

O tej zakonski predlogi se se-
daj posvetuje justični komité in
pride kmalu na dnevni red v dr-
žavnem zboru.

Delavci! Ne zgublajmo časa!
Kdor je ameriški državljani, naj
piše nemudoma poslancu za svoj
okraj in zahteva, da se odškodni-
na za slučaj smrti ali nesposobno-
sti za delo zviša na 100 odstotkov.

Delavci! V slogi je moč! Zdu-
ženi lahko dosežemo, kar zahte-
vamo, nezdruženi pa pademo.

Ako priženemo ameriško repu-
bliko na pot socialnih prenosov za
delavce, tedaj bo morala republi-
ka po tej poti naprej, dokler ne
dosežemo vsega, kar zahtevamo.

— O potopljeni bojni ladiji
"Maine" zopet mnogo piše kapi-
talistično časopisje, ker je dva-
najstletnica grozne nezgode.

Ameriško ljudstvo se pa bolj
zanima za žalostno usodo "Mai-
ne", kot je vladil všeč.

Pač je čas, da vlada opusti spo-
minske dnove in dvigne podrtino
"Maine" pod nadzorstvom me-
narodne komisije, da je morje ne
vniči popolnoma.

Ameriško ljudstvo ima pravico,
da zvé prave vzroke o grozni ne-
sreči, pri kateri je par stotin pro-
letacev v uniformi zgubilo svoje
življenje. In to se dá dognati, ako
se podrtino "Maine" dvigne, o
kateri se trdi, da so jo potopili
Španci.

— Ostrige se ne more vprav ta-
ko ponarediti kot sirovo maslo ali
drug živež.

Ali kar počenjaajo trgovci s o-
strigami je še slabše kot ponare-
janje. Navadno jih odpro in polo-
že v sladko vodo na prostore, ka-
mor se stekati blato in gnojnice
iz stranišč, da odeblijo.

Dr. Wiley, načelnik zveznega
kemičnega laboratorija ostro ob-
soja to početje trgovcev s ostrigami
in zahteva, da bi vlada mora-
la storiti temu početju konec.

No, Amerika je pač velika. 'Mi'
nimamo tukaj le največjih misle-
cev, največje iznajditelje, najvi-
šje hiše — neboseže, največje sle-
parje in lažnjive, ponašamo se
lahko tudi z največjimi ponarejal-
ci živil, ki so enakim lopovom v
druzi narodih lahko za zgled.

— Lastnina včasih vpliva tako
na nekatere ljudi, da se jim zme-
ša pamet.

Zrakoplovba je še v povojih, in
že mučijo nekateri ljudje, katere
je obsedel lastninski hudič, svoje
možgane v vprašanjem, čigav je
zrak nad posestvom, katerega la-
stujejo.

Tak obsedeneec je tudi nek po-
sestnik v New Jersey. Zabraniti
hoče zrakoplovec jadрати in kri-
žariti nad njegovim posestvom,
češ, da je zrak njegova lastnina.
Mož hoče izposlovati sodnijsko
prepoved. Zakaj ne vpraša še za
sodnijsko prepoved zoper nadlež-
ne in sitne muhe in komarje?

Ta človek bi potem vsaj malo
preje prišel v zdravišče — blazni-
co, kjer bi lahko dobival sodnijs-
ke prepovedi pri sonoreih, za kar
bi jih zahteval.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Opisni po dnevniku. Pri spremembi besedila je poleg novega naznani tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske socialistične organizacije v Ameriki.

Frank Podilpec, President; John Petrich, Secretary; Frank Jančič, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year. ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Bitka je pričela z nova.

Bitka za svobodo govora je pričela z novo z vso silo v Spokane. Aretirali so zopet štiri člane "Industrialne svetovne zveze", ker so govorili na ulici. Obsodili so jih na trdo delo — v verige in da vlažijo težko krčglo za seboj pri drobenju kamenja.

Fej, take kazni so bile v navadi v Evropi pred sto in še več leti. Dandanes se Turčija ne pozna kazencev ki bi pri težkem delu vlažili kroglice za seboj. Kaj takega zamore biti v navadi le še v "svobodni" republiki o kateri trdijo naduteži, da je najsvobodnejša dežela na svetu.

Iz Chicago je prišel v Spokane advokat Symmers, da vloži tožbo proti županu Prattu, načelniku policije Sullivanu in drugim radi zarote, ki ima namen vničiti "Industrialno svetovno zvezo."

Znana agitatorica Elizab. Flynn, s katero je postopala policija v Spokane, kot svojedobno Turki s slovenskimi ženami in dekleti, ko so vdrali v slovensko ozemlje, je sedaj v Canadi in agitira med odnojnimi delavci za obrambni sklad.

Johnson, Prossner in Collins so v postelji vsled nashja, katerega je zvršila nad njimi policija v Spokane. In danes se še ne more reči, da bodo te žrtve kedaj ozdravele.

Dne 22. jan. je birič Shannon sunil nekega jetnika s tako silo v ledice, da do danes še ni okrevljal in je njegov položaj zelo kritičen.

Isti dan so biriči tri jetnike privezali k brzojavni drogovi. Bil je hud mraz. To barbarsko postopanje je tako razljutilo druge jetnike, da so takoj vstavili delo. Biriči so pa to "nepokorščino" masevali s tem, da so jetnike obsodili na kruh in vodo in jih zaprli v tamnice.

Zdravnik dr. O'Shea poroča o-ficijsko da je 334 jetnikov potrebovalo zdravniško pomoč, ker se je z njimi postopalo po turško in rusko.

Kapitalistično gnezdo, ki čuje na ime trgovska zbornica, ponuja i nrazpisuje vsem nagrade, ki hočejo zapisati z dušo in telesom v milico in pomagati do vničevanja "Industrialne svetovne zveze."

Mi upamo, da je čas, da se vzdramimo v republiki vsi ljudje, ki imajo še iskrico človekoljubja v sebi in protestirajo pri zvezni vladi proti arjetu Prattu in njegovim kozakom v Spokane.

V ameriški republiki skicujemo shode proti nasilstvu v Rusiji.

Pač, smešno!

Oglejmo si enkrat Rusijo, v kateri živimo. Izderimo bruno iz svojega očesa, potem pa še le pojdemo izdirat pezdri iz očesa svojega bližnjika.

Konstitucije, republike, individualno svobodo, vse, vse imamo na papirju. Praksa je drugačna! V praksi je vse drugo, kot je zapisano na papirju.

Na papirju je svoboda, v praksi pa knuta, ameriška knuta, ki je mnogo sirovejša od ruske, ker ameriški policaj — kozak, ameriški župan ali javni občinski uradnik, kar se tiče človeških čustev, ne sega ruskemu kozaku in činovniku niti do gležnjev.

In še nekaj! Pri ruskemu kozaku in činovniku odloča posluš-

nost — z maternim mlekom vsa-sana poslušnost. Pri ameriškem kozaku, županu in občinskih uradnikih pa odločuje lov za dolarjem. Torej nizkoto čustvo, ki rodi zopet le nizkoto najnižje vrste.

Mar ni to res???

J. L.

Dopisi.

Morgan, Pa.

Cenjeno uredništvo.

Blagovolite natisniti par vrstic iz naše naselbine Sygan. Poročati imam, da smo imeli dne 5. Svečana zvečer veselico soc. kljuba št. 19. Ni bila prav dobro obiskana, a vendar v splošno zadovoljnost. Na naše povabilo se je odzval in nas posečil State organizator sodr. Thomas F. Kennedy s svojo nadarjeno mladoletno hčerko iz Me Kees Roks -a. Napravil nam je lep govor, ožigosal razne faktorje današnjega krivičnega družabnega reda; in tako je tudi njegova hčerka z globoko donečim glasom v lepo vezanih besedah govorila o današnjem mezd-nem suženstvu. Po zaključku veselice spomnili smo se tudi dolžnosti napram delavskemu boritelju Proletarec ter nabrali svoto \$2.45 z sledečim besedilom:

Kr se bil v veseli družbi And. Drmota 25 et. Ker sem na pikniku pop točil John Drmota 10 et. Ker smo se dobro zabavali Rafael Končnik 10 et. Ker ni mogla družina z menoj John Virant 10 et. Ker pravijo, da smo anarhisti Jake D. R. 10 et. Kes sem bil kruljev, a vseeno prvi prais dobil John Perko 10 et. Ker sem se na steklenici vrezal John Martinčič 15 et. Ker smo bili vsi trezni M. Drmota 10 et. Ker vključ vsem zavistim dobro napredujemo Fr. Kamnikar 10 et. Ker je Gl. Nar. pisal o propadu S. N. P. J. Mathew Drmota 25 et. Ker vzlie napadev Jednota še bolj raste L. Glazar 25 et. Ker sem se težko od družbe poslovil, Tom Miklačić 25 et. Ker je za veselimi urami dolg čas prišel J. Kvartič 25 et. Ker pravijo, da od popa človek ni pijan J. Pajek 10 et. Kr sem vsemu temu nasproti John Blekaš 10 et. Podpiram Fr. K. 5 et. Ker se je veselica mirno zaključila Lovro Kaučič 10 et. — Skupaj torej \$2.45.

Naznanilo vsem sodrugom, in drugim, ki hočejo v naše vrste pristopiti. Od sedaj naprej se se je vrše vsako četrto nedeljo ob 9. uri dop. v dvorani L. Kaučiča na Sygan.

Louis Glazar.

Indianapolis Ind. 14. febr. 1910.

Cenjeni urednik: —

Dovolite mi malo prostora v vašem cenj. listu, da stem malo pojasnim tukajšne razmere. Kar se dela tiče, se je zelo poslabšalo sedaj in moram reči, da se ne vidi baki nobene prosperitete. Vse je nekako mirno in tiho postalo. No, pa sploh ni čudo; nedelje so postale popolnoma suhe. Le tu pa tam so nekteri, ki se ne bojijo kazni, da se še dobi kakšna kapljica.

Nadejamo se boljših časov, ko li toliko bode boljše spomladi, ko bo enkrat odšla ta krutka zima od nas, ktera nas tišči že cele tri mesece. Kod se razvidi, bodo sezidali 12 novih poslopjaj na Beech Grove, kar bode daljo precej dela narodu. Big Four Co. ktera že ima svojo veliko šapo na Beech Grove in se izdelujejo vsakevrste stroji za lokomotive, je sklenila, da bode zapustila do sedaj nahajajoče Kar šape (Car shops) na Brightwood streetu, ter da bode sezidala popolnoma nove na Beech Grove. Stale bodo okroglo 1. milijon in pol dolarjev in bode vposlila najmanj 1500 do 2000 delavcev, in to bode malo pripomoglo, da bodo lagje ljudi odirali stem, da jih bodo trpinčili za malo plačea kot je to sploh navada tu. Delavei se malo brigajo za unijo, ktera bi jim lahko kaj pripomogla, pač pa ravno nasprotno. Zelo so vneti za svoje vere vsake vrste. V tem zelo napredujemo. Š celo Slovenci imamo prednosti; kot znano po nastopu majorja Shenka, so bili prvi na vrsti.

Saloon men sent to church if bod.

Tako se glasi obsodba saloonarjev v tem mestu. Ako je kdo zasnačen, da toči ječmenovec v nedeljo. Mayor Shank je zaslial dva saloonarja dne 26. jan. pop. ktera sta bila zalotena pri točeh.

Saloon men sent to church if bod.

Tako se glasi obsodba saloonarjev v tem mestu. Ako je kdo zasnačen, da toči ječmenovec v nedeljo. Mayor Shank je zaslial dva saloonarja dne 26. jan. pop. ktera sta bila zalotena pri točeh.

ju piva nedeljo prej. Prvi je bil dan pod nadzorstvo Rev. Ivana Smoleja, cerkve Sv. Trojice na Haughville, pod ukazom, da pazi na saloon in saloonerja Jožef Klemenca 751 Ketcham Str. Haughville. Nadalje povdarja, da o-stane v sporazumu nato, da bodo saloonerji vpoštevali novo izdani zakon, kteri zabranjuje prodajo ali sploh oddaje piva ob nedeljah. Omeniti mi je, da gori omenjena sta oba Slovenci, torej Slovenci napredujemo tukaj.

Drugi je bil Amerikanec po imenu Marion Cummins stanuje na Twenty first in Yandes str. S tem se je ravno tako zgodilo, da mora v nedeljo k maši ter pr-nesti potrdilo od božjega namest-nika kot dokaz, da je prisostoval službi božji in ni prodajal pive. Koliko časa bode to ostalo, se še ne ve natančno, pač pa so mnen-ja, da se licenca povisa na \$1000 na leto, kar bi pomenilo, najmanj 250 saloonov manj. Sedaj imamo 750 saloonov v Indianapolisu, ta-ko, da na vsakih 222 prebivaleev je eden saloon, kar bi potem pre-dedili na vsakih 500 ljudi po ene-ga. Torej 250 primerno manj kot jih je sedaj. Tako se nam godi tu v našem mestu, da je vedno slabše. Še celo majnjari niso hoteli več glasovati Indianapolis za bo-dočo konvencijo, in so rekli, da je sploh vse preveč/pusto in za-prto tu ob nedeljah. Izbrali so si za bodočo konvencijo St. Louis, Mo.

Tu se je vršila tudi konven-cija Romunske Jednote; navzočih je bilo okoli 200 delegatov iz raz-nih mest Zed. držav. V nedeljo 6. januarja zjutraj so imeli obhod po mestu in je bilo res nekaj le-pega. V paradi so nosili 23 društ-venih zastav in so imeli dve go-dbi. Še celo mestni župan je bil v svojem avtomobilu v paradi z njimi. To je dokaz, da imajo tudi tuji narodi prednost, da pa naši Slovenci tu zaostajajo v takih za-vedah, je popolnoma jasno. Vzrok temu je zaviranje in ne sloga. Za-kaj bi se ne združili ter skupno nastopali, kar bi nam gotovo po-magalo. Ali tega nečemo naši po-znati.

Socialni pozdrav.

Filip Godina.

Seattle, Wash. Jaz John Pogo-rele Vam poročam žalostno vest, namreč o smrti sodruga Ivana Šolarja. Delal je v nekem jarku. Kar se je zemlja posula nanj ta-ko, da so za nekoliko časa mrtve-ga potegnili ven. To se je zgodilo dne 8. februarja. Niso nič vedeli, kdo da je. To sem jaz zvedel dne 10. februarja, ko so ga pripeljali h pogrebniku. Šele potem sem jaz zvedel. Uprašali so me, če ima tu-kaj kje kako sorodstvo in sem jim rekel, da ima jedno sestro. Potem so rekli naj poizvem, kje je in sicer zato, ker ima pokojnik tukaj štiri lote, vredne od štiri do šest tisoč dolarjev. Če bi ne bilo sorodstva, bi ti loti zapadli mestu.

Toliko v vednost.

John Pogorele.

NEZAVEDNA ČREDA.

Ako delavci z demonstracijami zahtevajo, da se vpošteva njih u-pravičene zahteve, tedaj jih kap-italistični listi psujejo: nezavedna čreda, "mob" druhal.

To so primki za poštene delavee, ki s svojimi žalji in sragami redijo trote v človeški družbi.

Socialistična stranka pa organi-zira delavce v kompaktno četo, delavce, za ktere kapitalisti in njih plačani hlapei črnla nimajo drugega kot psovke. Socialistična stranka jih uri in vežba in pri-pravlja za odločilno bitko med delom in kapitalom. Ta delavska armada je z vsakim dnem večja, bojevitejša, krepkejša in zaved-nejša.

Socialisti ne morejo apelirati na milosrdnost bogatinov, ljudi, ki zaničujejo tiste, ki delajo za nje. Socialisti apelirajo na zdravo človeško pamet tistih, ktere kap-italisti psujejo.

In ti ljudje so delavci, kterim kapitalistični časnikarski mazači pravijo čreda, "mob" druhal.

In že prihaja čas, ko bo delavce vseh narodov široim sveta vezala bratovska vez, ko se bo po našem planetu razlegal od severa do ju-ga, od zahoda do vzhoda bojni klic; dolji s kapitalističnim dru-žabnim zistomom.

Takrat bodo kapitalistični čas-nikarski mazači spoznali, da de-

lavci niso nezavedna čreda, "mob" ali druhal, ampak zavedna in da-bro organizirana vojska, ki se pri-pravlja za zadnjo in odločilno bit-ko, da nadomesti kapitalistični na-čin proizvodnje s socialističnim.

To spoznanje bo prišlo malo prepozno. Ali ljudem še ne more pomagati, ktere so bogovi vdarili s slepoto, da jih pogube.

Kapitalističnemu zistemu za proizvodnjo je začrtan pogin. Na tem ne spremene nič tudi psovke, s katerimi hočejo kapitalistični pi-sači ponižati delavce, ki zahteva-jo spremembo današnjega krivič-nega družabnega reda.

Kdor nima logike za vzdržavan-je krivice, prihaja s psovkami. To pa dokazuje, da so njih možgani bankrot!

Nekoliko kritike!

Katoliški listi bobnajo z neka-kim triumfom med svet, da je po letošnjem štetju nad stotisoč ka-toličanov več v Zedinjenih drža-vah kot pa je bilo lansko leto. Hm! Naravno — ko so pa všteti tudi otroci. Pri njih je vsak novo-rojenček že "katoličan", da si se-šy ne zaveda, da živi. Otrok se pa narodi veliko v enem letu. Ne ra-čunajmo pa nič, da bo mnogoteri-teh posilikatoličanov, ko odraste in prične misliti s svojo glavo, šel svojo pot kakor smo šli mi in z na-mi stotisoče drugih mlajših; mlaj-ša generacija bo pa odpadala še v večjem številu, kajti duh časa kor-aka naprej, ne pa nazaj. Poleg otrok so pa všteti tudi novi prisel-jenci, kterih se je minolo leto iz-selilo blizo stotisoč iz Italije, Av-strije, Španije, Irske in drugih ul-tral-rimskih dežel. Ravno na teh največje profitoria cerkev v Ameri-ki. Toda kolikor profitoria cerkev tukaj, toliko zgubi cerkev v Av-striji, na Irskem in drugod in ta-ko ni papež ničesar pridobil. Ka-toličanstvo v Ameriki bo torej "napredovalo" le toliko časa, do-klér bo v sedanjih meri trajalo iz-seljivanje iz popovskih, gospodar-sko najbolj zanemarenih držav v Evropi. Kakor hitro se pa tukaj zasnežejo gospodarske razmere, ta-ko da bo izseljivanje padalo, bo šla tudi ameriška cerkev rakovo pot. V ostalem je pa 14 milijonov katoličanov proketo malo, če vpo-števamo, da je v Zed. državah bli-zo sto milijonov prebivaleev, kar bo pokazalo letošnje štetje. Kon-čnem konca pa še lahko rečemo: v Ameriki vsak humbug dobro na-preduje!

"Amerikanski Slovence", ki se ob vsaki priliki tako rad ponaša s svojim "union-labelnom", je v svoji predzadnji številki priobčil dopis iz Seada, So. Dak., v kterem se odprto agitira za skabe, najgr-še izdajalec delavcev. Uredništvo na koncu dopisa sicer pere, češ, "da mu razmere v Leadu niso zna-ne" in "da ni odgovorno za more-bitne posledice." Toda to ne ope-re "Am. Slovenec." To je ravno dokaz, kako proketo malo se ta list briga za delavske razmere in koliko mu je mar za korist delav-stva. Povsod med delavci je ven-dar znano, da v Leadu, So. Dako-ta, traja štrajk že nad dva mese-ce. Homestake Mining Co., pešič-ica tiranski kapitalistov z največ-šim tiranom superintendentom Z. T. Grierom ne čelu, bi naravno ra-da razbila štrajk vrlih unijskih rudarjev in v to svrho lovi skabe po vsi Ameriki. Od štrajka v Le-addu je odvisno življenje ondo-ne lokalne unije od W. F. of M., in vsak delavec bi storil največje izdajstvo svojih trpečih bratov, ako bi šel zdaj tamkaj iskat dela. Dotični dopisnik "Am. Slov." je najbrž v službi tirana Grieria kot tolmač in preganjač za skabe med slovenskimi delavci. Fej temu gar-jevcu! In fejtudi listu, ki je unijs-ki, pa gre na roko skabom! Ali pa sploh moremo kaj drugega pričakovati od popovskih listov? Unijski delavci, če imate-le količ-kaj ponosa in samostojne misli v sebi, obrnite se s studom od hinav-skega "Amer. Slovenec"!

OD UPRAVNIŠTVA.

G. Iv. Pr. Lampret, založnik v Kranju: Ponudbe ne moremo spre-jeti, kajti pošta Zed. držav bi ni-kakor ne tolerirala dotične brošu-re, ktera je polno pornografične vsebine. In kar je v nasprotju s poštnimi štatuti, se pri nas tudi o-

glašati ne sme, kajti časopis po-tem lahko ravno tako zapade predpisani kazni. Riskirati pa ne moremo, kajti morda Vam je zna-no, kako čuječi (!) so v teh stvar-eh nekteri slovenski duhovniki v Ameriki, in prepričani smo, da bi nas takoj ovadili poštnim obla-stem v Washingtonu ne glede na to, da je dotično svinjarico, s ktero se ukvarja Vaša brošura, spi-gal in blagoslovil sam preslavni škof ljubljanski!

V ostalem pa imamo tudi svoje predsedke glede te brošure; pred-vsem smo mnenja, da je vseeno dobro, če naši delavci v Ameriki čitajo to brošuro ali ne.

Listnica uredništva: Aug. Kuž-nik, Cleveland, O. Poslano vam lahko priobčimo kot oglas, ker nikakor ne spada med čtivo listi. Mi nikakor ne moremo priobčeva-ti polemike med dvema osebama, ker to ne more zanimati naših čitateljev. Radi pa primosemo ve-dno kaj stvarnega. Torej tudi vi ste prišli pri kompaniji svoboda-šev na srečno Golgato. Bili ste dolgo med tremi ali štirimi stebri tudi sam steber, kteri je znosil do-kaj svojih močij v velikanske že-pe. Zdad prejmete svoja plačila. Cvetna nedelja je torej minila in pričeli so se časi, kteri britko pe-ko človeka: časi spoznanja.

Obžalujemo vas, ne z namenom, da bi vas vabili v naš tabor, kte-rega itak niste hoteli razumeti, ampak ker prejmete za svoje de-lo najhujšo kaznen tega sveta: črno nehvaležnost.

ŠOPEK...

(Spominčica sodrugu Iv. Šolarju.)

Ivan Molek.

Kdo izmed slovenskih sodrugov in zvestih čitateljev "Proletarca" ga ni poznal? Njega — marljive-ga delavca sa socializem, za pra-vično delavsko stvar, daleč ob-obali Pacifika — kdo ni poznal? Kdo ni čital skoro v vsaki drugi številki našega lista njegovo kre-pko, izrazovito, plamenečo besedo, s ktero je odkrival rane trpečega delavca in ga bodril k zavedno-sti...? Vsak!

Danes ga ni več... Padel je pri delu kot žrtva kapitalizma! Krivični zistem ga je umoril kot jih umori na tisoče, stotisoče... Pokojni sodrug Šolar je bil na-vadni delavec. Toda živel je več, storil je več kot pa celo krdelo njegovih akademično izobraženih rojakov, ki porabijo kar cele sode tinte in mečejo knjigo za knjigo med narod! On, kar je znal, se je naučil sam iz knjig, časopisov in na delavskih shodih; z lastno e-nergijs se je povspel Šolar do ti-ste individualnosti, ki je omogo-čila v njem smelega, neutrudnega in prekoristnega delavca in naše-ga sobojevnika s peresom za so-cializem, kteremu je ostal zvest do zadnjega dihljeja. Temu dokaz so bili njegovi nešteti članki in dopi-si v "Proletarec". Podnevi je su-kal rovnico, po noči pa pero. In pri rovnici nam ga je ugrabila smrt...

V zadnji številki "Proletarca" čitamo poleg kratkega naznanila o njegovi tragični smrti tudi nje-gov dopis — zadnji dopis... Njegove zadnje besede se glase:

"Vi delavci, pod to težo (kap-italizma), ako nečete lakote pogni-ti, v unijo in na delo za socializ-zen! Druzega sredstva ni za vas."

Tovariši dela! Zapišite si te be-sede globoko v svoja srea!

Kaj smo izgubili z njim, se ne da povedati. "Proletarec" žaluje za svojim neumornem in zvestim sotrudnikom, slovenski razredno zavedni delavci v Ameriki žaluje-jo za svojim neustrašnim sobojev-nikom in buditeljem in za njim žalujejo tudi angleški sodrugi v Seattle, kteri so ga spoštovali in čislali.

Počivaj Ivane! — Med nami boš živel vseeno: spomin na Te nam bo drag in nepozaben... Počivaj mili sodrug naš! — mi gremo naprej... nadaljevali bomo Tvo-je delo...

Ko bi ne bilo nevednosti, bi ne bilo revščine. Ko bi ne bilo popov, bi tudi ne bilo — vragov!

Kapitalisti večkrat kriče: baek to the farms (nazaj na kmetije)! Kapitalisti že ne morejo iti 'baek', ker še nikdar niti bili niso na far-mah.

ZAKAJ?

Zakaj se oglašajo razni "učite-lji", "svetovaleci", "eksperti" itd. ravno takrat ko požečijo vsak-danje potrebščine in živijo na vi-šek draginje, in nam govore:

— Preobilo uživanje mesa je škodljivo.

— Za visoke cene so odgovorni farmerji in delavske unije.

— Najboljša omaka bi še bila iz krompirjevih olupkov (!).

— Iz obrabljene rjuhe se lahko naredi obleka za pol tuceta malih otrok.

— Moderna hišica se lahko zgra-di iz zabojev, ki se dobijo v proda-jalni za obleke.

— Delavci pojedjo preveč mesa.

— Jedno jajce je ravno tako re-dilno kakor funt mesa.

— Itd.???

Zakaj? —

30 slovenskih rudarjev umorje-nih v rovu v Primero, Colo! 30 novih mučnikov! Umrli so zato, ker smo delavci splošno še tako leni in zakrknjeni, da bi se osvobodili mezdne sužnosti. Voz pro-fita vlečemo naprej udano, verno, kot voli, kot mule — zato pa nas šibajo, koljejo, gnjeajo, dušijo!... naši bratje so mrtvi! — nuj-jim! in venec na grob... Toda rešimo žive; rešimo tiste, kteri so morda jutri na vrsti, da jih požre kapitalistični moloh za sveto de-narno mošnjo profita! Zdramite se, zaspani delavci, o zdramite se! V organizacijo, politično in stro-kovno! V boj za svoje pravice! V boj proti moštvu naših bratov! Boj kapitalistom do zadnjega di-hljeja!

Ako se hočeš res poučiti v so-cializmu, čitaj socialistične časo-pise, brošure in knjige in obiskuj socialistične shode.

Reformirati nekaj pomeni toli-ko kakor da bi pobarval star črn lonec z belo barvo. Lonec je po-tem res lep, toda ostane le star, počen lonec.

NE PIJ!

Dasiravno je alkohol škodljiv zdravju, vendar ne škodi toliko, če ga zmerno uživaš.

Pij samo kadar si žejen, ne ka-dar te drugi sili!

Ne pij pred jedjo!

Ne pij mrzle pijače, kadar si razgret in znojen!

Ne pij niti kapljice žganja!

Ne pij po sili! Kar je po sili zav-žito, je vedno škodljivo.

Ne ročaj se tistemu, kteri ne pi-je. Dotični je o tem dobro razmi-šljal in zna kaj dela.

Kadar piješ, ne pozabi na svojo ženo in otroke!

Ne dajaj otrokom žganja, vina ali piva! Alkohol je štrup za otro-ke!

Vedi, da pijanstvo je najgrša zabava in da je izven pijanstva veliko boljših užikov!

Pij manj kozarec ali dva in raje žrtvuj nikelj za socialistično pro-pagando in za svojo naobrazbo!

Kristus in prohibicionizem.

Nedavno sem se slučajno sešel z nekim prohibicionistom. Pogovor je tako zasukal na prohibicioni-zem in fanatično zagovarjal vodo. "Mi bomo zmagali!" — je koneč-no vzkliknil ves razgret — "zma-gali bomo, kajti sam Jezus Kristus je z nami! On nas vodi."

"Kako je to?" zavrnem ga za-čuden. "Saj Kristus je bil vendar prijatelj alkohola; spremenil je vodo v vino."

"Kaj pak!" vskipi prohibicio-nist. "Tako pravijo katoličani. Resnica pa je, da Kristus ni ni-kdar spreminjal vode v vino. To je laž! on je bil zmieren človek; ni pil opojnih pijač, in še danes je z nami proti alkoholu."

Obrnil sem se svojo pot in si mislil kakor reče Anglež: Can you beat it?

Darovi za list: Frank Sedminek Blackburn, Pa. 25 et. M. Sticha-ner, Whiting, Ind. 50 et. Iz Cum-brianda Wyo smo prejeli: Nekdo v Cumberlandu, ker so Špartanci tekli 25 et. Ant. Leonovič daruje kot drugi kjer je Leonida od tam pregnan 25 et. in Mihael Mastnak 25 et. z geslom: proč Špartanci. Neimenovan iz Chicago daruje 25 et. ker je približno jedno leto, kar so ga gospod Sojar iz farovža vrgli in 10 centov, ker je njihov načelni nasprotnik. Hvala.

Sodrug Frank Petrič, naš potovni zastopnik, potuje ta teden v državi Kansas. Pooblaščen je pobirati staro in novo naročnino na "Proletarca", prejemati oglase, naročila za knjige in brošure itd. Sodrugom in prijateljem našega lista v Kansasu ga toplo priporočamo.

JOSEF HYBEŠ.

Državno in deželnozborski poslanec sodrug Josef Hybeš je dne 29. jan. praznoval svoj šestdesetletni rojstni dan in lahko se ta dan imenuje praznik za vso avstrijsko socialno demokracijo; kakaj sodrug Hybeš se udeležuje delavskega gibanja v Avstriji od vsega začetka in njegovo življenje je tako bogato dela in tako plodovito, da nam lahko vsem služi za vzgled.

Hybeš se je rodil v občini Dašice pri Pardubicah, kjer je bil njegov oče tlačen. Kot navaden tkalčevski delavec je prišel z 17 leti na Dunaj. V začetku ustavnega življenja je bil že v avstrijskem glavnem mestu in je takoj prišel v delavsko gibanje.

Ko je buržoazija spoznala, da ne more pridobiti v svoje vrste delavstva, je hotela s progono uničiti delavsko gibanje. Shodi so se prepovedovali, delavski listi plenili, društva razpuščala, policija je delala hišne preiskave, budila delavce ponoči, gonila jih v verigah v zapore. Vendar ni dosegla svojega čudnega namena. Ko je dvetretinjska nemško liberalna večina v državnem zboru izvršila volilno reformo v svoje namene, je dne 13. decembra 1869. leta 30.000 delavcev-demonstriralo za splošno volilno pravico. Voditelji izpovedo so bili obtoženi in 4. julija 1870 obsojeni Oberwinder na šest let, Scheu, Most in Pabst na 5. let, ostali člani deputacije, Berka Gehrke, Hecker, Perrin, Schönfelder, Schöftner, Pfeiffer, Dorsch, Eichinger in Baudisch na več mesecev ječe. Hybeš opisuje tisti čas tako: Ta čas ni bila le naša stranka vseskozi revolucionarna v starem smislu ampak delavsko ljudstvo sploh. Vsi smo se redili in vzgajali pod vplivom in pripovedovanjem naših staršev o letu 1848. Revolucija je bila edina logika trpečih.

Posledica progono je bila, da se je delavstvo začelo tajno organizirati. Ko so "Dölnické Listy" zaradi neznanosti progono prešle iz Prage na Dunaj, je bil Hybeš izvoljen v kontrolno komisijo dunajške češke organizacije. Po vseh okrajih, kjer stanišejo Čehi, so se snovale čitalnice in druga društva. Poleg "Dölnických Listov" so izhajali "Budoucnost" in "Nova Doba", vsak po dvakrat na mesec. Izvolil se je agitacijski odbor z 12 člani in Hybeš mu je bil predsednik. Policija je bila zelo pazljiva. Zato se je ustanovilo društvo "Rovnost" in ves agitacijski odbor se je izvolil v društveni odbor. Društvo je imelo članke na papirju, zapisnikar je pisal v zapisnik, kar mu je prihajalo na misel; glavno je bilo, da ni mogel priti noben policist na seje agitacijskega odbora. Prvi zbor čeških socialnih demokratov leta 1878 v Pragi pri Sv. Marjeti je policija pozneje izvolila. Pri sodrugu Pecky so zaplenili zapisnik in 13 sodrugov je bilo obsojenih od 2 do 4 mesecev. V takih razmerah se se morali zbori prirejati na najednejše načine, v gorah, v gozdovih itd. Sodrug Hybeš je bil na takem zboru leta 1881 v gozdu pri Buchelwangu. Ponoči je deževalo, pa je bil sodrug Hybeš s sodrugom Grossom z Dunaja in z Paulerjem iz Gradaec moker do kosti. V najbolj kritičnem času je Hybeš postal urednik lista "Zukunft". Po daljšem preganjanju je policija prepovedala list in zaprl vse članke izdajateljstva in uredništva.

Ponoči med 31. januarjem in 1. februarjem 1884 je policija na Dunaju zaprla 180 oseb in nad mestom se je razglasilo izjemno stanje, ki je trajalo do 8. junija 1891. Zgodaj zjutraj so zaprli tudi tiskarno, v kateri se je tiskala na novo izhajajoča "Zukunft". Hybeš je bil obtožen in izgnan iz Dunaja. Odšel je v Prostějov, odkoder je bil pozneje kot urednik "Rovnosti" povabljen v Brno. Do tistega časa je Hybeš veljal za pristasa radikalne frakcije. "Rovnost" je imela namen kakor Adlerjeva "Gleichheit", odpraviti potranje prepire, zbrati vse mo-

či in jih naperiti proti vladni akciji.

Volilni red iz leta 1896 je prinesel Hybešu državnozborski mandat v peti kuriji prvega brnskega volilnega okraja. Dobil je pri prvi volitvi 17.454 glasov, pri ožji pa 20.788. Proti češkim socialnim demokratom, ki so podali v državnem zboru načelno izjavo, so začele meščanske stranke najhujši boj s surovimi sredstvi, s kampanjem, z napadi na redakcije itd. Pri drugi volitvi je prišlo le deset socialnih demokratov v državni zbor; Hybeš je bil zopet med njimi.

Sedaj zastopa v državnem zboru drugi moravski okraj. Dobil je 5540 glasov, Mladých 2302, klerikalec pa 1083. Dne 11. oktobra 1906 je bil izvoljen tudi v moravski deželni zbor; dobil je 12.096 glasov, narodni socialni kandidat 4575, klerikalni pa 6479. Hybeš je tudi član moravskega deželnega šolskega sveta.

Zanimivo je, da je Hybeš formalno še danes izgnan iz Dunaja; seveda so proti njemu kot poslancu izgon ne more prakticirati. V svojih dolgoletnih bojih je bil petkrat kaznovan radi tiskovnih prestopkov, dvakrat pa radi "tajnega združevanja".

Za razvoj češke socialne demokracije, ki je danes impozantna politična stranka in napreduje od dne do dne, ima sodrug Hybeš neveljavne zasluge. V njem vidimo bojovnika, ki nam kaže edino pravo pot, po kateri ima korakati delavstvo do svoje končne zmage.

— V Pennsylvaniji se je neki pridigar branil poročiti dvojico, dokler ženin ne dokaže, da ima \$2000 letnih dohodkov.

Ta božji služabnik je prehitel današnji duh časa, ali pa daleč za njim caplja.

Najbrž ne vé, da mora danes marsiktera dvojica živeti s \$500 ali še manjšimi letnimi dohodki, mejtem ko drugi zakonski dvojici ne zadoščajo niti dohodki iz bogatega zlatega rudnika. Ako bi božji sluga to preštudiral, bi moral zaključiti, da se mora zakon odpraviti zakonskim potom, ker ogromna večina zakonskih dvojic nima \$2000 dohodkov na leto.

Kapitalizem potiska dohodek za življenje ljudski množici vedno nižjeinnižje. Neumno bi bilo oteževati zakon, kar bi si ljudje pomagali na drug način, kar bi rodilo še večje gorje.

Zagrabiti je treba kapitalizem, ki je oče vsega zla in gorja na svetu.

— Ako se človek razgovarja s kom drugim v kakšnem javnem lokalu o reformah, o boljši bodočnosti za delavce, o odstranitvi družabnih napak, se bo takoj prikazal na pozorišču kak modrijan in s ponosom zaklical: Nikdar.

Taki modrijani s to besedo izjavijo na kratko in odločno, da se ideje in ideali ne bodo vresničili nikdar.

Ali so ti modrijani že sploh razmišljali, kaj pomeni beseda nikdar? Kakšna misel jim je šinila takrat skozi možgane? Kakšno časovno dobo jim predočuje beseda nikdar. Tisoč let? Mar deset tisoč? Ali sto tisoč let? Ali se beseda nikdar steza le za dobo njih generacije?

Beseda nikdar pomeni dolgo, dolgo dobo. Ta beseda pomeni skoraj to kot večnost. Kdor obrne to besedo na zboljšanje družabnih političnih in нравnih razmer, osmeši le samega sebe, ker nihče ne more izreči in določiti že dandanes mejo napredku za tisoč let v človeški družbi naprej.

Kdo more trditi danes, da ne bodo ljudje prenehali z vojnami in odstranili kapitalizma in izkoriščanje človeka po človeku?

Mogoče, da se za napredkom pojavi kratka nazadnjaška doba. Ali za vsako nazadnjaško dobo vzklije še z večjo silo napredek. In to potrjuje pravilo, da človeški rod napreduje. Iz nizkega bitja, ki je živel kot zver v brlogu ali jami, se je človek razvil do današnje kulturne stopinje. To nam potrjuje znanost in zgodovina. In človeški rod se bo razvijal, napredoval in zboljšaval politične, družabne in нравne razmere, dokler bodo živeli ljudje na planetu zemlji.

Modrijanom, ki z besedo nikdar ponujajo svojo učenost, pa priporočamo knjige — znanstvene in zgodovinske. Učite se in čitajte!

In spoznali bode, da se svet suče in giblje, da človeški rod napreduje in ne nazaduje. Takrat bode tudi razumeli, kakšno bedastočo ste zinili, kadar ste pri pogovorih o zboljšanju političnih, družabnih in нравnih razmer v človeški družbi rabili besedo nikdar.

Torej poboljšate se samim sebi v korist!

— Neki list, katerega dobivamo v zameno, vprašuje, če bi Krist vzel obresti in profit?

Tako vprašanje je nepotrebno! Ako bi bil Krist jemal obresti in profit, bi ga ne bili pribili na križ.

Glavno pravilo.

Da si življenje olajšamo in podaljšamo, moramo slediti glavnemu pravilu, to je, opuščati vsako nezmernost, pa naj se imenuje kakorkoli. Vsaka nezmernost zapušča posledico tu ali tam v telesu, ampak navadno je želodec, ki trpi. Bolečino ali težo začutimo v njem, jed nam ne diši, skratka, nič nam ni prav. Potem je potrebno, privoščiti želodec popoln počitek ter uživati Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. To zdravilo podeli nove moči onemoglim organom, izpodbudi zleze k novi delavnosti ter usposobi telo prejemati in prebavljati tečno hrano. Uživati bi ga morali, kadar koli se počutimo slabe, utrujene, potrte, ob izgubi slasti in ob neprebavnosti. To zdravilo lahko prenaša najbolj občutljivi želodec, ker ne vsebuje niti najmanjše primesi kacega škodljivega leka ali zelišča. V lekarnah. Jos. Triner, 1333-1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. Krasni stenski koledarji za 10. et. v znamkah.

— V Pennsylvaniji se je neki pridigar branil poročiti dvojico, dokler ženin ne dokaže, da ima \$2000 letnih dohodkov.

Ta božji služabnik je prehitel današnji duh časa, ali pa daleč za njim caplja.

Najbrž ne vé, da mora danes marsiktera dvojica živeti s \$500 ali še manjšimi letnimi dohodki, mejtem ko drugi zakonski dvojici ne zadoščajo niti dohodki iz bogatega zlatega rudnika. Ako bi božji sluga to preštudiral, bi moral zaključiti, da se mora zakon odpraviti zakonskim potom, ker ogromna večina zakonskih dvojic nima \$2000 dohodkov na leto.

SLOVENSKI DELAVCI!
Naročajte knjigo Upt. Sinclaira:
"DŽUNGEL"

največji socialni roman 20. stoletja. Knjiga je pred kratkim izšla v slovenskem prevodu in se že razpošilja.

Cena s poštno vred \$1.25.
Naroča se pri upr. "Proletarca", 2146 Blue Island ave., Chicago, Illinois.

Ste že obnovili naročnino "Proletarca"? Če jo še niste, storite to takoj, da se Vam ne ustavi lista.

NAŠI ZASTOPNIKI.

La Salle, Ill.: John Puček.
Conemaugh, Pa.: Frank Podboj.
St. Louis, Mo.: Vincent Cainkar.

Johnstown, Pa.: Math. Gabrenja.
Colorado City, Colo.: Drag. Pogorelec.

Jakob Dolenc, Box 3, Willock, Pa.

Tony Mrak za Hackett, Pa., in okolič.

Joe Pajk za Pennsylvanije.

John Mesojedec, Box 337 Davis, W. Va.

Frank Črne, Cleveland, O.

Rock Springs, Wyo.: Valentin Staliek.

Za Chicago in okolico sta naša zastopnika Mike Kulovec in John Jereb.

Anton Sterle, Box 368, Chisholm, Minn.

Anton Jalovečan, za Hudson, Wyo.

Lorain, O. in okolico: Frank Vevar.

Kenosha, Wis.: Ignac Radovan.

Darragh, Pa. in okolico: Ivan Ring.

Hibbing, Minn.: Frank Hitti.

Za Minnesoto: Jernej Črnogoj, Box 477 Eveleth.

Louis Glažar za Sygan in okolič.

Frank Verbaj, Vandling, Pa., box 135.

Frank Cirk, za Cleveland in okolič.

Filip Godina, za Indianapolis, Indiana, in okolič.

Za Pueblo in okolico Jakob Hengismann.

Zastopnik: Jožef Radelj, box 257, Frontenac, Kans.

Za severon stran Chicago: Joe Zavertnik ml. 440 N. Curtis St.

KAKO SO NASTALE VERE IN BOGOVI?

Ta interesantna razprava iz pod peresa slavnega Ingersola se dobi v slovenskem prevodu sedaj za samo 15 centov! Pišite na izdajatelja IVAN KAKERJA, 1922 S. Laflin St., CHICAGO, ILL.

KDOR HOČE IMETI

dobro obleko najnovejšega kroja, okusno in trpežno delo, naj se oglasi pri

MIKE KASTRUN-U, krojač na 1842 So. Center ave., Chicago, Ill. Izdeluje tudi ženske obleke po vseh krajih. — Pridite in pogledjte!

FRANK UDOVIČ,

EKSPRESMAN

1343 W. 18th Street

pri Blue Island Ave.

CHICAGO, ILLINOIS

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri niem. Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico.

POZOR!

POZOR!

SLOV. SOC. KLUB ŠT. 1

— V CHICAGU —

priredi letos veliko slavnost

PARIŠKE KOMUNE

Ta slavnost se vrši v nedeljo, dne 20. marca t. l. v veliki hali

NARODNE DVORANE

1802 So. Center Ave.

Na programu bo igrokaz, slavnosten govor, tamburanje in prosta zabava. Natančnejši program se objavi pozneje.

ODBOR.

ČE RABITE EXPRESS

kočijo, seno za živino in sploh reči, ki spadajo v stajno stroko — se oglasite pri

W. J. BRENNAN,

1132—1st St.

La Salle, Ill.

TELEPHONE 380 R.

Slovensko-angleška / slovnicka, slov. ang. tolmač in angl. slovar za samo \$1. — pri V. J. Kubelka, 538 W. 145 St., New York, N. Y.

Importiran starokrajski tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,

1243 W. 18th St. Chicago, Ill.

Halo, Johnny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, tam kjer je največ zabave. Ali še ne veš da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

Slovenecem in Hrvatom!

namenjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke,

po najnovejšem kroju. Unijsko delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k spa. daji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledajte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & Co.
UNION CLOTHIERS—TAILORS
598 600 BLUE ISLAND AVE.

POZDRAV V SEZONI

ŽENINOM I NEVESTAM V NOVOM LETU.

Zenitev je najvažnejši korak v našem življenju, vsled tega želi vsak, da mu od tistega dne ostane trajen spomin.

ŽENITOVANJSKA SLIKA, IZDELANA PO

Wilke

IZKUŠENI FOTOGRAF

je naj primirneja. Zmerne cene in delo naj bolje.

1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

NA VOGALU 14. PLACE.

TELEFON CANAL 287.

USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri po \$20, \$22, \$25.

Prodajemo gotove obleke po \$10, \$12, \$14, \$15.

Imamo veliko zalogo modernih klobukov v najraznovrstnih bojah.

V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, kravat, jank, spodnjih hlač, opank, i. t. d.

Za mnogobrojna naročila se priporoča **JURI MAMEK,** PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE 1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh

brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)

Ozdravim vsacega, kdo trpi na Varicocele, Strieturi. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, vodenico in boleznit tisočih se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim vspešno.

Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati — le za uspešno. Ozdravim pozitivno želodčne bolezni, pljučna, na jetrih in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.

Tajne možke bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne onemoglosti, slabost, zguba kreposti, napor, zastrupenje in zguba vode. Pljuča, naduho, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim s mojo najnovejšo metodo. ... Ženske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupljenje in vse druge kožne bolezni kakor prische, ture, garje, otekline. — Močni tok in druge bolezni. Preišče in svetuje zastoj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Urađuje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.

1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1405

Sodrug! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo!"

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verižic, prstenov in drugih dragotin. Izvrajuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo niski ceni.

Obladite ga!

Društvene regalije, kape, prekoramnice, bandera itd.

za slovenska društva najbolj preekrbi

Emil Bachman

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Jako važno vprašanje?

"Ali sem že poslal zaostalo naročnino na "Proletarca"?"

Še ne!

Zdravnik.

Spisal N. Falejev. Poslovenil Jože Zavertnik.

(Nadaljevanje.)

"Pojdite! Pripravi se bode . . . Mar ne veste? Včeraj so nekoga prignali . . . Ali niste čitali jutranjega lista?"

"Ktere časnike! Ob štirih zjutraj smo se le prišli v posteljo. Osem rubljev zaigral . . . Moja soproga psuje . . ."

Sneje se.

"Tako . . . Povem vam, da so prignali mladega človeka . . . In jutri bodo tukaj — razumete očka? — skoraj pred našimi okni . . ."

Zdravnik se pripogne in zašepeta popu nekaj v uho. Pop obstane in izvleče roki iz žepov, ki omahnejo ob tolstem telesu. Na njegovem obrazu se pa prikaže ogorčenost.

"Bog, se te usmili! Tu!!!"

"Prihajam ravnokar od ravnatelja . . ."

"Morda je tisti, ki je vrgel bombo —"

"Da, ves razmesarjen je. Vrat — je poln ran in roka — vidi se kost. Vse razmesarjeno. Pripeljali so ga v kočiji . . ."

Pop sname čepico, se prekriza in se pokrije.

"Delati moreva skupno," nadaljuje zopet zdravnik. "Doseči morava, da prelože obravnavo . . . dokler ne ozdravi. Da, dokler ne ozdravi."

"Zakaj?" vpraša pop. "Kaj naj storim, če je že vse določeno? In vi — kako zamorete briti norce tako iz človeka?! Najprvo jih zdraviti in potem —"

Odkima odločno.

"Zdaj tudi ne grem po likalno desko! Grem domov."

"Očka! Čakajte malce . . . Ali je to krščansko?"

"Kaj?"

Pop obstane, njegove oči svetlikajo in za trenotek se dozdeva, kot bi hotel vdariti zdravnika. Bojazen mu spači obraz in noče jo prikrivati pred zdravnikom in drugimi svetom.

"Pravil sem vam . . . le raztolmačiti vam hočem . . . šepeta zdravnik. "Mi javimo. Vi — kot duhovnik, jaz — kot zdravnik . . ."

Potem ga ne morejo soditi . . ."

Pop se pripogne, pogleda okoli sebe in zre zdravniku v obraz in šepeta:

"Ali ste pobesneli!"

Hito in opotekajoč hiti domov. Zdravnik gleda za njim, pogleda preko dvora, kjer temnipla plašči vojakov — sivi obrazi — sive puške — vse živo kot nebo nad njimi.

"Vojaki? Čemu?"

Nihče ne odgovori. Plašči vihrajo mimo, nekdo zapove "stoj" — in sivi obrazi se obrnejo grozeči proti zdravniku.

7.

Pisarna je popljudvana in polna dima. Pisalni stroj klopota, kot bi se iz njega vsipal grah in zrak je siv vsled vzduha in znoja.

"Javim vseeno . . ." razmišlja zdravnik, pa naj se izvrši kar hoče . . ."

Uradnik pozdravi zdravnika malomarno in nadaljuje s pisanjem. Zdravnik pogleda preko mize in najde kosček papirja.

"Ali imate polo papirja?"

"Nimam časa," de uradnik nejevoljno. "Kremov polo papirja za gospoda zdravnika!"

"Tako."

Zdravnik prisede k mizi. Nakrat preneha stroj s svojim ropotom. Nakrat je tiho, v tej tihoti pa zadoni glas uradnika:

"Da bi te vzel vrag! Ali ti nisem povedal? Mar ti nisem razobložil?"

"Tako, kot ste ukazali," odgovori pisar.

"Tako sem zvršil . . ."

"Ali ti nisem rekel: ne tako."

Uradnik pretrga papir. "Piši še enkrat!"

"Že v tretjič," godrnja pisar.

"Stokrat boš pisal!" zakriči uradnik. "Vas osle — bom že naenil. Že dolgo niste sedeli v zaporu, dobivate dopust in čitate knjige. Obrežujete nohte, napisati navaden papir — no! Piši . . ."

Zdravnik ne posluša; sedi pred polo papirja in opazi na svojo sramoto, da se mu treseta roki in da mu ne prihaja tudi ena pametna misel.

"Slabo!" Pogleda po sobi in opazi, da se kremžijo bradate ustne uradniku.

"Torej naprej . . . Piši. Pro-

sim ravnateljstvo, da pošlje . . ."

Ne, ne, čakaj . . . da dopišje . . ."

"Naprej."

"No . . . naprej: v ječo . . ."

navadno raket . . ."

Zdravnik posluša. Zona ga obleti in čepica mu pade iz rok.

" . . . navadno raket, dolgo dva vatla in tri palce."

"Zakaj raket?" vpraša zdravnik.

Kakaj dva vatla in tri palce dolgo? Kdo je vzel mero?"

Pisar pogleda. "Nevem. Je najbrž za mrlja."

"Da," pritrdi uradnik. "Številka 201. Oprostite. V pisarni nimamo zdaj časa. Daj sem!"

Zdravnik stoji molče in gleda, kako kroži papir iz roke v roko, dokler ni podpisan in vknjižen.

8.

Stotnik pozove zdravnika.

"Pojdite z menoj v kuhinjo! Pokusiva, kako kuhajo za družbo."

Prime zdravnika pod pazduho in odide žnjim na prosto, v zimsko tihotu.

"Ali se še vedno vznemirjate? Ni vredno ljubček moj! Ni vredno . . . Ni nobenega sredstva . . . Ali izdam vam."

Stotnik mu zašepeta na uho:

"Pod pečatom najstrožje molčečnosti: obravnava je preložena. Preložena je do danes po noči . . . Bodite pripravljeni!"

"Pripravljen sem."

"Ne to! Vi boste prisostvovali usmrčenju . . . kot uradna oseba . . ."

"Ka — aj!"

"Vem, da je neprijetno. Pa kaj se hoče? Služba. Vbogati je treba. Prisostvovali lahko le površno. Saj vam ni treba gledati tje . . ."

"Za nobeno ceno!" spregovori zdravnik.

"Vi boste prišli!" povdari stotnik.

"Vi me ne morete siliti!"

"Služba. Vi boste prišli."

"Ne, pravim jaz . . ."

Na obrazu stotnika se nabirajo gube, oči se zatisejo, okoli ustn je pa videti peno.

"Jaz pa trdim: da! Dosti neumnosti! Kot nezreli fantič! Premislite: imate vendar družino."

Zdravnik se strese po životu.

"Družina! Pa, če ne morem . . ."

"To je odpoved pokorščine! Moja dolžnost je, da vas naznamim. Kam hočete potem?"

Stotnik prime zdravnika zopet pod pazduho. Zdravnik molči. Pred njegovimi očmi zopet blišče modri madeži, njegove roke postajajo znojne in mrzle. Tako prideta do kuhinje.

"Poglejte, pogledajte na desno!"

Zdravnik pogleda in vidi tolst obraz, močan vrat in debele režeče ustnice.

Poslali so kaznenca . . ."

*) V Rusiji obešajo kaznence proti visoki nagradi politične obsojence.

"Kaznenca? Aha, že vem . . ."

"Za danes . . ."

"Za danes? Ah . . .!"

V možganih zdravnika nastane temno in prazno. Hoče nekaj reči, zaklicati v svet z gromkim glasom, ali jezik ga ne uboga, roke se pestijo in nohti se zajedajo v kožo. Vse se suče, pleše, zobje vdarjajo skupaj.

Vodijo ga ven. Slana mori dihanje . . ."

Močan človek ga drži pod pazduho in ga vodi vljudo in skrbno; pogleda ga — tolst obraz, močan vrat — rezanje. —

"Proč! . . ."

Zdravnik teče domov. Čuje se ga korakati gorindol po sobi. On kolne . . ."

9.

Po noči so vedeli že vsi, da se je vršila obravnava pred vojnim sodom in da je obsodilo številko 201: v smrt na vešalih. Zdravniku je to novico prinesel ranocelnik, ki je stopil razburjen v sobo in plakal, mesto, da bi govoril.

V solzah ranocelnika, v tihoti, ki se je razprostirala preko ječe, je čital zdravnik, ki je stopil v teman kot.

"Molčal je," pripoveduje ranocelnik, "molčal je. Zinil ni besedi . . . Rekli so iz zakrknosti: trdovraten je, radi tega noče priznati. In on . . . pojavilo se je pri njemu že zastrupljene krvi."

Zdravnik zavriska tako veselo, da ranocelnik preneha plakati in ga pogleda. Opazi, da je zdravnik vesel, neverjetno vesel . . ."

"Od kod ti veš? Resnico? Si ga mar videl? Govori vendar!"

Boji se, da se je ranocelnik zmotil.

"No!"

Ranocelnik zmaje z glavo.

"Kako naj človek tega ne opazi? Če že prisad . . ."

"Ah, tako . . ." pravi zdravnik in stisne pesti. "Izvrstno! Mar je nezaveden?"

"Oči je imel odprte, pa se ni zavedal. Blodil je in govoril in stokal . . ."

Ozre se okoli sebe in gleda skozi okno, za katerim je noč.

"Strašno!" zamrmra in se skljuje.

"Strašno? Ah, ne! Biti bi moralo sedaj!"

Zdravnik z mrzličnimi očmi opazuje reči okoli sebe, pripogne se in zgrabi pomočnika za ramo in mu šepeta nevezane stavke, iz katerih je razumeti le nekaj besedi.

"Ni strašno . . . moja beseda . . ."

Dobro je . . . Nisem verjel, da bo tako kmalu . . . Ali se nisi varal?"

Ranocelnik se trese po vsem životu in ne obrne oči od zdravnika.

"Zakaj me gledaš? Ali ne verjameš. Čakaj, videl boš, videl boš. Smejala se jim bodeva!"

Zdravnik se zakrohota, ranocelnika pa zapuša pogum v goli in mrzli sobi.

"Lahko odidem?"

Ne, pojdeva skupaj. Prisostvovala bodeva. Že grem."

Zdravnik ogrne plašč in odhaja proti vratom.

10.

Stonata po stopnjicah nizdol. — Zima je in tema. Snežen vihar se zaletava v zidovje, pleše okoli osamljene svetilke, jo ugasne in drvi naprej. Sneženi vihar se suče v kolobarjih, zbada s tisoč iglami in se širi . . ."

Korakata skupaj, ne da govori. Stopata proti luči, potipata zid in zavijeta.

Zdravnik obstane. Ranocelnik tega ne opazi in se zaleti v njega. Oba poslušata.

"Kaj je to?"

"Ne vem . . ."

"Ali ne čuješ?"

"Čujem toleti."

"Kje?"

"Za vogalom . . ."

"Pri baraki?"

"Da."

Oba molčita za trenotek, hočeta naprej, pa ne moreta.

"Zakaj tolečijo?"

"Sekajo . . . drva . . ."

"Ne! . . ."

Ne upata se ganiti, pred njima pleše bliščeča svetilka, plešejo snežinke.

"Tu so . . ." zašepeta zdravnik.

"Kdo —?"

"Vem, zakaj razbijajo . . ."

"Gospod zdravnik . . ."

"Pst . . . poslušaj . . . Tesajo vedno po noči, da nihče ne vidi . . ."

Ranocelnik instinktivno dirja za zdravnikom, ki beži v nasprotni smeri udarec. Noge zastajajo v snegu, vihar pa tuli.

"Glej! Tu je!"

Smehlaj švigne okoli zdravnikovih ustn. Obstane in stegne roko.

"Vidiš! Dva sta . . . Ali ne vidiš bikovega tilnika? Svetilka se guglje in tolečeta . . . zabijata . . ."

Pred njima se ziblje na snegu rmen madež. Dva človeka stopata semintje, oder se le slabo loči, vidi se dva postavljena bruna — vse kar je nad njima, se pa zgublja v temi neba.

"To . . . to je on! . . ."

11.

Zdravnik zaječi in se urno obrne proč.

Zopet korakata proti ječi. Vrata jima odpro in takoj zopet zapahnejo. Paznik, ki je v službi, ju nejevoljen spremlja po hodniku.

Pred celico je straža in zabrani vstop.

"Prepovedano je! Ugovarja spoštljivo stražo. Nikomur ne smem dovoliti vstopa!"

"Kaj? Tudi meni?"

Zdravnik zaječi, potem pa prične kleti. Kolne glasno in sirovo, njegove besede pa votlo odmevajo po hodnikih.

Dolgo odpirajo vrata, ko so odprta, pa vtihnejo vsi.

(Konec. prih.)

Izkoriščanje otrok.

Kapitalizem steza svoje sesalke kot ogromen polip po otrokih, katerim pije njih kri in življenja in jih ogoljufa za njih mladost.

Krepki in čvrsti možje iščejo dela, pa ga ne dobe in navsezadnje se nastanijo v prisilni delavnici ali pa v ubožnici.

Po poročilu "Chicago Tribune" je Robert S. White vodja javnih šol v Elgin, Ill. proučeval, zakaj toliko otrok — talentiranih otrok ostavlja šolo. In v vsakem slučaju, katerega je preiskal, je našel, da so otroci ostavili šolo, ker so primorani prispevati k življenjskim potrebščinam družine, ako nočejo, da bodo njih mlajši bratci in sestre gladovali.

Ti otroci v Elginu in v vseh drugih mestih in vaseh ameriške republike so primorani že v najnežnejši mladosti zapustiti šolo, ker vkradejo kapitalisti njih očetje za zaslužek.

Kedar otroci odrastejo so podrtine, mesto da bi bili v posesti mladeniške sile. Taki otroci so nezavedni, ko odrastejo jih pa čaka revščina, marsikteri med njimi postane pa hudoделец.

Tako kapitalizem vstvarja za dele nesposobne ljudi in hudoделецe.

In skrajni čas je, da se v interesu naših otrok strmoglavi pošašt in gorje — kapitalizem.

Mar drugi delavci ne mislite isto?

Vaša lastnina — in družini.

Vi lastnate nekaj, ali ste tudi gospodar te lastnine? Imate vendar nerazdeljive interese v cestah, javnih šolah, poštinih uradih, stalni armadi, mornarici in v stotini javnih poslopij. Mesto, da bi vi gospodarili s to lastnino, pa gospodarijo tisti, ki pijejo vašo kri in vaš mozeg.

Armado in mornarico imamo le radi tega, da brani in varuje koristi vaših gospodarjev in da vam brani lastovati vašo lastnino, katero so vam ukradli drugi.

Ako siromaki obiščejo ameriško metropolo Washington, jih opominjajo tablice z napismi, da ne smejo stopiti na zelene trate in livade.

Delavci v Spokane, Wash. ne smejo govoriti na javnih cestah in ulicah: Udira se tudi v njih dvorane in ruši in razdira njih lastnina.

Glede poštinih uradov pa trdijo vaši gospodarji, da so raditega tu, da služijo debeliti denarno mošnjo železniškim kraljem. V ta namen morate vi plačevati visoko poštino.

Kaj je torej vašega? Nič!

Vi morda pravite: "To je naša domovina!" "To je naša vlada!"

Gospodarji se pa tem besedam posmehujejo in vas zapirajo v ječo, ako z oslovsko potrpežljivostjo ne izvršujete ukazov svojih gospodarjev.

Kaj je torej vašega?

Mar je telo vaše? Ali ste gospodarji svojega življenja, svoje duše?

Ne!

Vse to je lastnina vaših gospodarjev.

Vašega ni nič! Vse je lastnina drugih, ki vas izkoriščajo in odirajo v tvornicah, rudnikih, prodajalnah na železnici idt.

Sužnji ste in sužnji ostanete, dokler ne boste pričeli resno razmišljati: zakaj ste sužnji.

Sužnji ste in sužnji ostanete, dokler boste ponižno in potrpežljivo nosili suženjski jarem in okove.

Kdor hoče biti svoboden, se mora tudi boriti za svobodo.

Ali razumete tisti, ki ste lastnina drugih???

Pozor agitatorji!

Našim zastopnikom in vsem tistim, ki iščejo novih naročnikov za "Proletarca" naznanjamo, da dobi vsakdo, ki pošlje pet novih celoletnih naročnikov, roman po imenu DŽUNGEL zastonj.

Požurite se! Džungel je velika povest, v lepo vezani knjigi. Če hočete imeti drugi teden to povest, ki je zajeta iz delavskega življenja in spisana po znanem soc. avtorju U. Sinclairju, tedaj pošljite novih naročnikov in knjiga se vam pošlje zastonj na vaš dom.

Hočete knjigo Džungel zastonj?

Aka hočel dobro naravno vino piti, oglaš se pri

JOS. BERNARD-U

1903 Blue Island Ave.

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u,
714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

Slovincem in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico.

FRANK ZORNJAK,

1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Najboljše in najfinejše obleke

so po nizki ceni na prodaj pri

H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Chicago.

Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

Prehlajenja se lahko iznebite in bolečine v vratu ter v prsih minejo takoj, če se napravi par močnih drgnjenj s "Pain Expeller", kakor je popisano v knjižici, v kateri zavivta steklenica.

Sredstvo se lahko kupi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica, treba pa je paziti na to, da je varstvena znamka s sidrom na kartonu in na steklenici.

Podpisana se priporočava Slovincem za mnogobrojen obisk, ker imava na razpolago do brogostilno in dvorane.

Šajnek & Hans

1802 S. Centre Ave. Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.